

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU I
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ
KĘTRZYN NA LATA 2008 - 2012**

Kętrzyn 2008

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP
2. ZAŁOŻENIA ORAZ CELE „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN NA LATA 2008 - 2012”
3. UWZGLĘDNIENIE „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN NA LATA 2008 – 2012” JAKO ELEMENT GMINNEGO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI
4. OBOWIĄZUJĄCE PRZEPISY I PROCEDURY W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST
5. SZKODLIWOSC AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO I JEGO WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
6. INFORMACJE O ILOSCI, STANIE I GOSPODARCE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN
7. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU
8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU
9. WDROŻENIE PROGRAMU
10. SPOSÓB MONITORINGU I OCENY WDROŻENIA PROGRAMU
11. PODSUMOWANIE

1. WSTĘP

Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Miejskiej Kętrzyn zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju jest zasadniczym celem polityki ekologicznej.

Gmina Miejska Kętrzyn realizując obowiązki ustawowe wynikające z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach opracowała i przyjęła do realizacji dwa zasadnicze dokumenty z zakresu ochrony środowiska, a mianowicie „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kętrzyn” oraz „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Miejskiej Kętrzyn”. Zostały one przyjęte uchwałą Nr XLVII/314/05 Rady Miejskiej w Kętrzynie z dnia 30 czerwca 2005r. w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska Gminy Miejskiej Kętrzyn” oraz „Planu Gospodarki Odpadami Gminy Miejskiej Kętrzyn”. Dokumenty te stanowią integralną całość, określają cele środowiskowe między innymi z zakresu gospodarki odpadami, w tym także ujmują zagadnienie związane z azbestem.

Jednym z celów krótkookresowych „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Miejskiej Kętrzyn” na lata 2004-2007 jest usuwanie wyrobów zawierających azbest i ich deponowanie na składowiskach poprzez m.in. wdrożenie „Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2008 – 2012”. Również „Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski” wskazuje na konieczność odrębnego potraktowania problemu azbestu.

Azbest, obok PCB, zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Prawidłowe postępowanie na terenie gminy z wyrobami zawierającymi azbest powinno być zaplanowane w sposób szczególny, tj. w formie opracowanego dokumentu jakim powinien być „Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest”.

Koordinacja działań na poszczególnych poziomach zarządzania ma pozwolić na dokonanie zintegrowanej oceny skali zagrożenia azbestem oraz przyczynić się do rozpoczęcia procesu likwidacji materiałów azbestowych z zachowaniem zasady minimalizacji odpadów oraz ich bezpiecznego składowania.

Działania programowe, jak i te dotyczące samego postępowania z azbestem należącym do grupy odpadów niebezpiecznych, wynikają z procedur ustawowych będących wynikiem dostosowania prawa dotychczas obowiązującego w Polsce do wymogów UE. Przepisy obowiązujące w kraju w sposób szczególny obligują samorządy do uczestnictwa w tym procesie, dla zapewnienia ochrony życia i zdrowia ludzi oraz ochrony środowiska naturalnego zgodnie z konstytucją i zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zadania Gminy Miejskiej Kętrzyn powinny koncentrować się w szczególności na koordynacji działań na terenie gminy, powinny również dotyczyć edukacji w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, a opracowany dokument powinien także pełnić funkcję instrukcji postępowania z wyrobami azbestowymi dla środowisk, do których jest kierowany.

Etapy przygotowania, opracowania i wdrożenia programu:

NAZWA ETAPU	METODOLOGIA
Identyfikacja problematyki azbestowej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest. 2. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
Diagnoza aktualnego stanu i przewidywane zmiany w użytkowaniu wyrobów zawierających azbest.	Analiza SWOT (określenie szans i zagrożeń oraz zidentyfikowanie silnych i słabych stron w usuwaniu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy).
Ustalenie niezbędnych działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.	Określenie strategii, celów i zadań.
Opracowanie planów działania.	Zasada opracowania programu.
Wdrożenie programu.	Zasady wdrażania programu.
Monitoring i ocena wdrażania programu.	Zasady monitoringu i oceny wdrażania programu.

2. ZAŁOŻENIA ORAZ CELE „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN NA LATA 2008 - 2012”

„Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2008 - 2012” opracowano kierując się koniecznością likwidacji na terenie gminy negatywnego oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko naturalne wyrobów zawierających azbest.

Dla osiągnięcia tego celu niezbędne jest wykonanie szeregu zamierzonych czynności, będących programem zadań i prac przyjętych do realizacji w określonym czasie, a w szczególności:

- 1) instruktaż z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest dla osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych, na których ciążyą określone obowiązki z tytułu posiadania obiektów zawierających materiały azbestowe oraz z tytułu wytwarzania, w wyniku remontów, odpadów zawierających azbest,
- 2) zadania posiadaczy z tytułu występowania na terenie gminy materiałów zawierających azbest, w tym z tytułu posiadania, wytwarzania, usuwania i transportu odpadów zawierających azbest,
- 3) identyfikację możliwości wsparcia finansowego przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Przyjęcie i realizacja „Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2008 - 2012” pozwoli na osiągnięcie celu zapisanego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Miejskiej Kętrzyn”:

„Najważniejszym celem w planowaniu działań odnośnie odpadów zawierających azbest jest bezpieczne dla zdrowia ludzi usunięcie tych wyrobów i zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach, w sposób eliminujący ich negatywne oddziaływanie”.

Należy zwrócić szczególną uwagę, że obecnie na terytorium Polski produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest są zabronione na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Natomiast zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia **31 grudnia 2032r.**

3. UWZGLĘDNIENIE PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN NA LATA 2008 – 2012 JAKO ELEMENT GMINNEGO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI

Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001r. dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz realizacji zasad gospodarowania odpadami, a także stworzenia w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji i urzędzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów spełniających wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska nakłada na organy wykonawcze gminy obowiązek opracowania gminnego planu gospodarki odpadami (zwanego dalej „planem”). Ustawa ta stanowi, że plan powinien być zgodny z planem wyższego szczebla.

Plan jest formą podejmowania decyzji strategicznych umożliwiającą przewidywanie kierunków rozwoju i wyników określonej działalności w przedziale czasowym. Jest też ważnym źródłem informacji, narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do rozwoju systemu gospodarki odpadami w przyszłości.

Plan obejmuje odpady komunalne powstające na obszarze danej gminy oraz przywożone na jej obszar z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji oraz odpadów niebezpiecznych zawartych w odpadach komunalnych.

Do obowiązkowych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi należy wydzielenie odpadów niebezpiecznych z odpadów komunalnych.

Właściwa gospodarka odpadami musi opierać się na strategicznych wnioskach dotyczących rozwoju systemu gospodarowania odpadami. Plan jest dokumentem, który pozwala uporządkować działania gminy, określając ramy dla planów bardziej szczegółowych. Określa najważniejsze problemy związane z gospodarowaniem odpadami na zarządzanym terenie i sposoby rozwiązywania tych problemów. Generalnie daje możliwości poglądu na gospodarkę odpadami na terenie gminy, co ułatwia zidentyfikowanie najważniejszych problemów gospodarowania odpadami i rozwiązywanie ich w sposób systemowy. Dzięki temu możliwe jest określenie działań, które powinny być przeprowadzone w odpowiedniej perspektywie czasowej.

„Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2008 – 2012” powinien być elementem „Gminnego Planu Gospodarki Odpadami”, co wynika z faktu, że:

- 1) usuwane wyroby stanowią odpady niebezpieczne zawierające azbest,
- 2) sposób zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych powinien być spójny z systemem zbierania, transportu i unieszkodliwiania innych odpadów niebezpiecznych na terenie gminy.

Posiadanie przez gminę „Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest” jest wypełnieniem jednego z podstawowych wymagań przy ubieganiu się o finansowe wsparcie wdrożenia projektów w zakresie gospodarki odpadami.

4. OBOWIĄZUJĄCE PRZEPISY I PROCEDURY W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Azbest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska obok PCB zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Dlatego też powinien być wykorzystywany, przemieszczany i eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione.

Ustawa nakłada na wykorzystującego wyroby zawierające azbest, obowiązek sukcesywnej ich eliminacji i obowiązek udokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania oraz obowiązek przedkładania wojewodzie okresowych informacji o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania.

W przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami ustawa nakłada obowiązek przedłożenia informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w formie uproszczonej burmistrzowi do dnia 31 stycznia każdego roku.

Również ustawa nakłada na burmistrza obowiązek przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest raz na rok, do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

Do głównych aktów prawnych regulujących szczegółowe wymagania i zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest należą:

- 1) rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji i urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest,
- 2) rozporządzenie Ministra gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 3) rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów.

Poniżej przedstawiono proponowane przez Ministerstwo Gospodarki procedury postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

GRUPA I. Procedury obowiązujące właścicieli /zarządców /użytkowników, zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli / zarządców / użytkowników, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli / zarządców / użytkowników, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

GRUPA II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

GRUPA III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

GRUPA IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli / zarządców / użytkowników przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli / zarządców / użytkowników budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel / zarządca / użytkownik budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następane oceny w terminach wynikających z warunków poprzedniej oceny, tzn.:

- 1) po pięciu latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- 2) po roku, jeżeli przy poprzedniej ocenie ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz oceny właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do trzydziestu dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej oceny. Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest - informacje o wyrobach zawierających azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach:

- 1) jeden egzemplarz przedkłada w formie pisemnej wojewodzie;
- 2) drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informacje odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

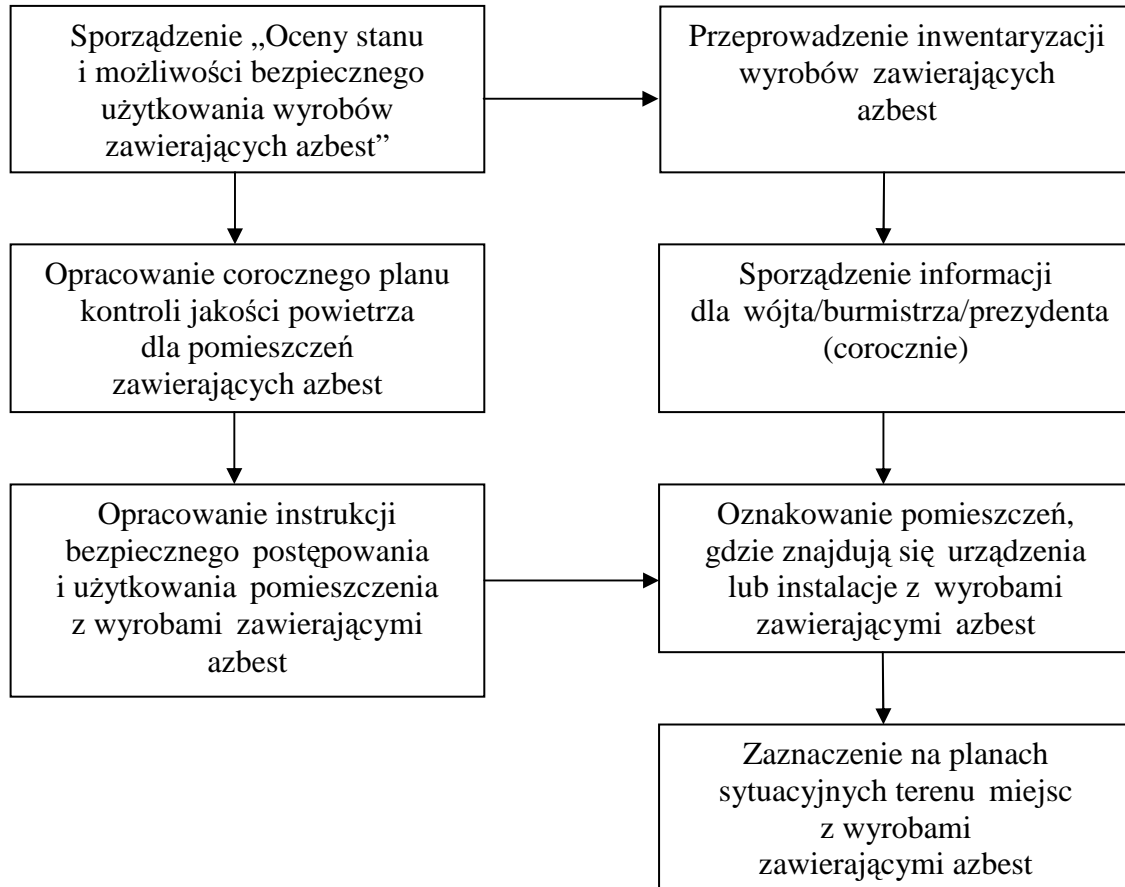
Wzory informacji według załączników:

- 1) nr 1 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- 2) nr 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- 1) oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu,
- 2) opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- 3) zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”) lub, jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także, jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel / zarządca / użytkownik powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli / zarządców / użytkowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli / zarządców / użytkowników budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel / zarządca / użytkownik budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

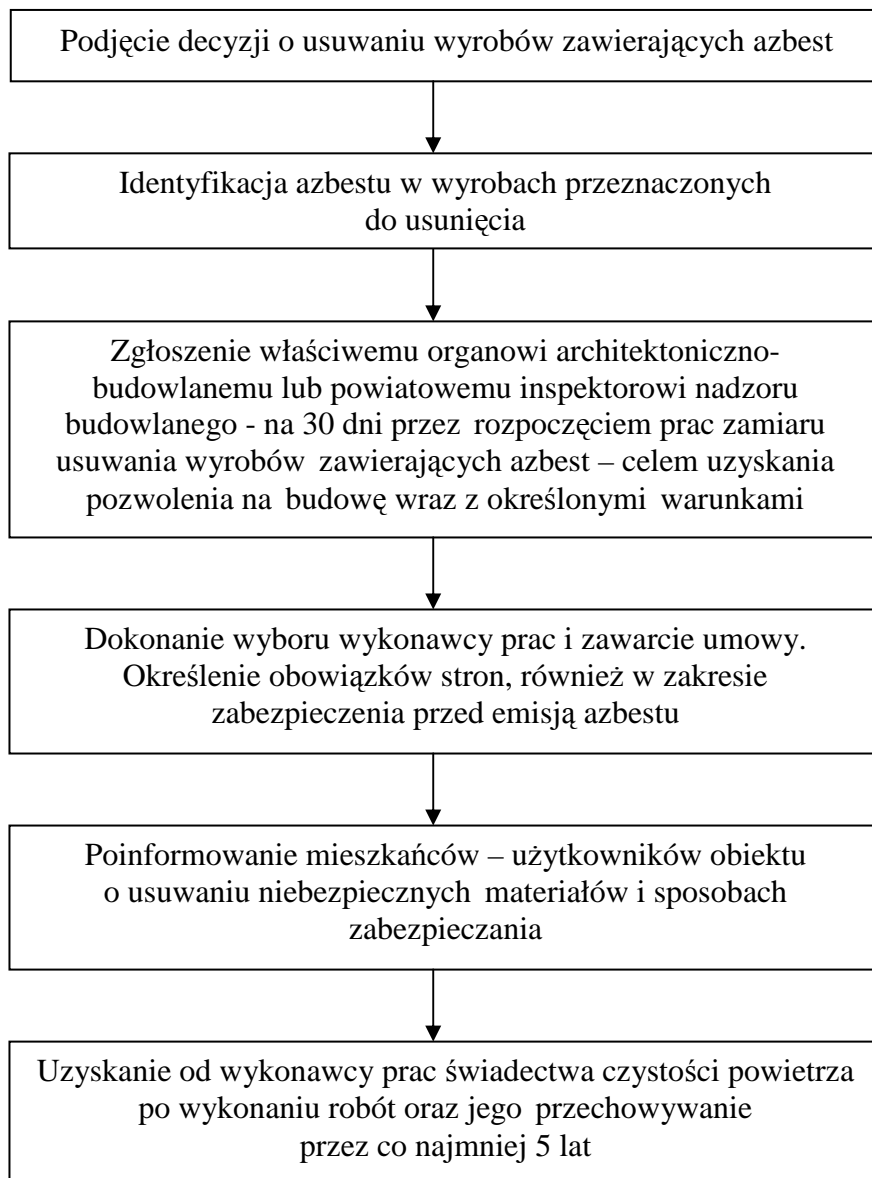
Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- 1) sporządzaniu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- 2) sporządzaniu informacji dla burmistrza miasta,
- 3) zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel / zarządca / użytkownik może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel / zarządca / użytkownik budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek dopełnienia wymogów wynikających z przepisów ustawy – Prawo budowlane tj. uzyskania pozwolenia na budowę lub złożenia z odpowiednim wyprzedzeniem wniosku zgłoszenia robót budowlanych. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30 ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy - Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną.

Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres, co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu przepisów ustawy o odpadach (art. 3 ust. 3 pkt. 22) *wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów,*

czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej, a więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest zatwierdzonego przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów, starostę. W niektórych, określonych ustawą przypadkach, program zatwierdza wojewoda.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- 3) informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- 4) opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- 5) wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów niebezpiecznych.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów lub zmianą tej działalności wpływającą na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposobów gospodarowania nimi, opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście (w 4 egzemplarzach) informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania nimi.

Informacja powinna zawierać wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą:

- 1) powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- 3) informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- 4) opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- 5) wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie

obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami. Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- 1) określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- 2) określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- 3) aktualną „Ocenę stanu...”,
- 4) przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- 5) ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 6) określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- 7) określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- 8) zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- 9) charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, "plan bioz", obejmujący m.in.:

- 1) informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- 2) informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- 3) informacje o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych, w tym:
  - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, konieczność stosowania przez pracowników,
  - b) środków ochrony indywidualnej, zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
  - c) określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
  - d) wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia

Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, oraz przez upoważnione instytucje i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem. Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych zabezpieczających pracowników w czasie trwania robót i oczyszczania terenu. Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu. Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

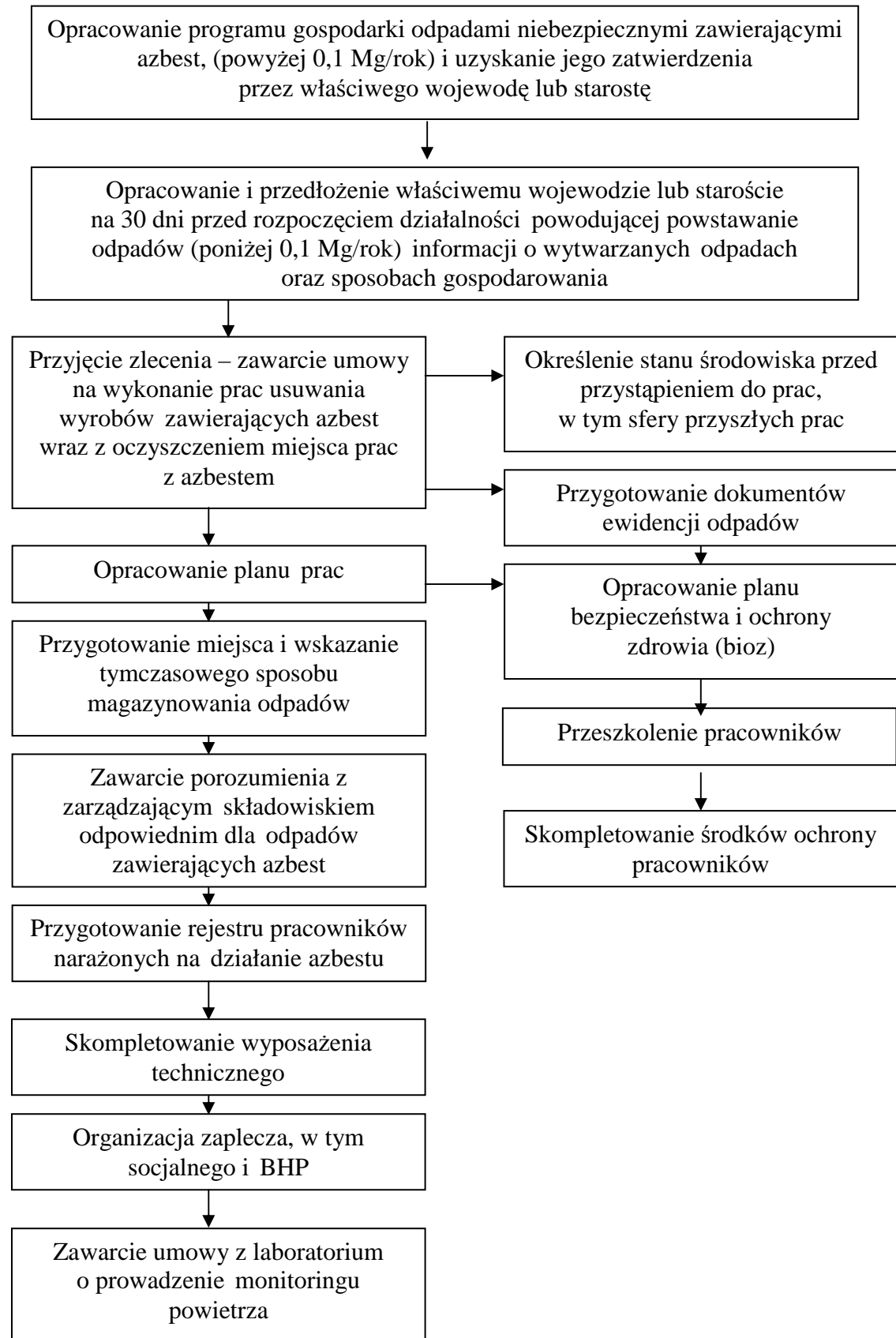
Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- 1) karta ewidencji odpadu,
- 2) karta przekazania odpadu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na wstępie należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczne odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych - nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon, taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczając tablice ostrzegawcze z napisami „Uwaga! Zagrożenie Azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie Azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- 1) nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- 2) demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- 3) odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- 4) prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- 5) po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- 6) codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m³, (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami,

których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- 1) komory dekontaminacyjne (śluzы) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- 2) zastrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- 3) inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

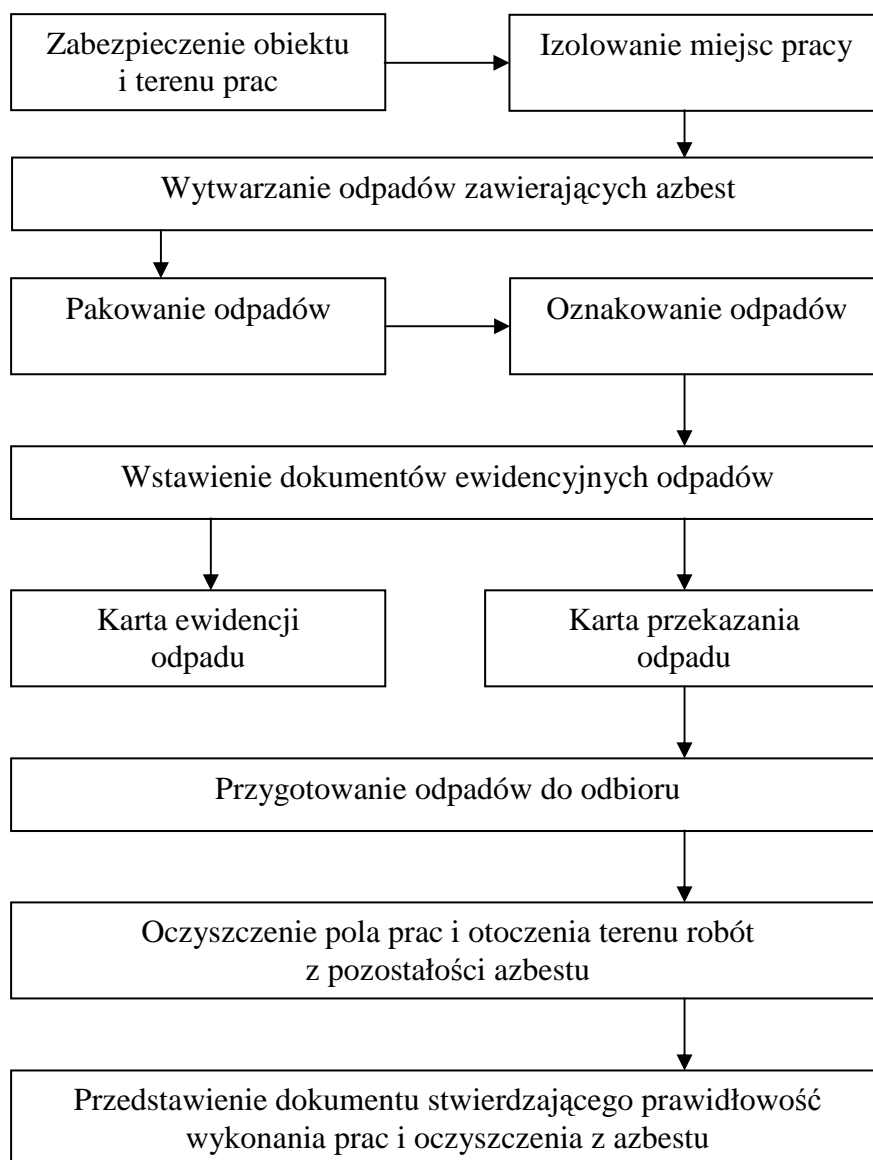
W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folię. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- 1) kartę ewidencji odpadu,
- 2) kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu.

Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno wentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucje.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta. Właściwym starostą do wydania zezwolenia na transport odpadów jest starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów powinien zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do transportu, w przypadku, gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia, zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) oznaczenie obszaru prowadzenia działalności,
- 3) wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
- 4) przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie transportu odpadów,
- 5) przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- 1) posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- 2) posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- 3) posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- 4) posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- 5) oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- 6) utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- 7) sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie litera „a”,
- 8) sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne. Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie. Posiadacz odpadów,

dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- 1) numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełna nazwę,
- 2) klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- 3) liczbę sztuk przesyłki,
- 4) całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- 5) nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny.

Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

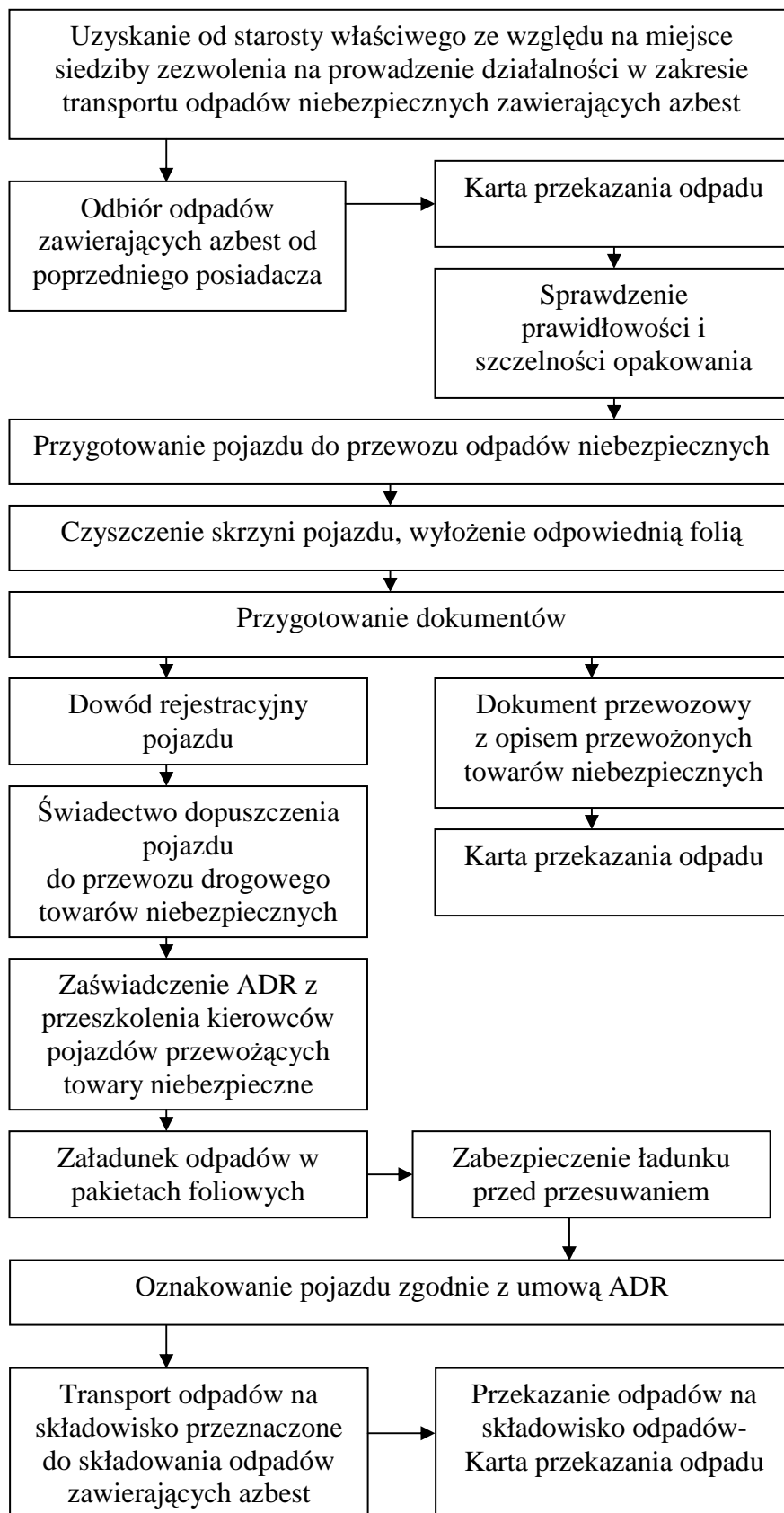
Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15 mm.

Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze. Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu.

Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika.

Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z opadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesunęły się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu.

W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem. Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu. Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub na wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis szczegółowy

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- 1) przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- 2) potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- 3) sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- 4) składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- 5) zapewnienie deponowania odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- 6) wykorzystywanie racjonalnie pojemności eksploatacyjnej składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów. Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcje eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

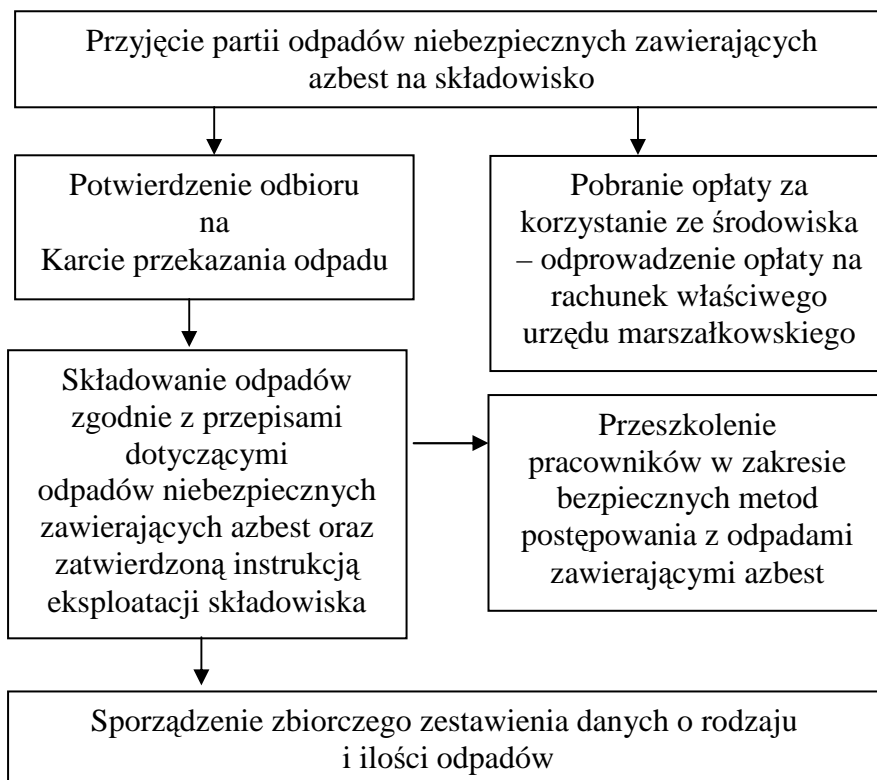
Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest, opłatę

za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów. Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być

deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy pomocy urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm. Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów. Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

5. SZKODLIWOSC AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO I JEGO WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Wyroby zawierające azbest, a w przypadku ich usunięcia, odpady zawierające azbest stanowią potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska. Tym bardziej fakt bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz gospodarowania odpadami azbestowymi wymaga szczególnego postępowania, na ściśle określonych zasadach.

Azbest to ogólna nazwa sześciu różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli powszechnie występujących w skorupie ziemskiej. W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do eksploatacji, a sam azbest występuje jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych, między innymi melafiru, gabra, rudy niklu czy magnezytu. Azbest jest także handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych minerałów o unikalnych właściwościach chemicznych i fizycznych.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- 1) serpentynowe,
- 2) amfibolowe.

Azbest ma wyjątkowe właściwości chemiczne. Najważniejsze z nich to:

- 1) odporność na wysoką temperaturę,
- 2) odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- 3) odporność na ścieranie,
- 4) duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna,
- 5) jest izolatorem termicznym i elektrycznym,
- 6) znaczna elastyczność,
- 7) niskie przewodnictwo ciepła.

Właściwości minerałów azbestowych sprawiły, że znalazły one szerokie zastosowanie w wielu dziedzinach gospodarki na świecie, w tym również w naszym kraju. Azbest wykorzystywany był na szeroką skalę przez ostatnie sto lat, znajdując zastosowanie w różnych wyrobach, z czego masowo (około 85% całkowitego wykorzystania gospodarczego) w produkcji materiałów budowlanych. Zasadniczymi materiałami budowlanymi zawierającymi azbest są wyroby azbestowo-cementowe w postaci płyt dachowych i elewacyjnych, przewodów kominowych i zsyków oraz rur do budowy wodociągów i kanalizacji sanitarnej.

Duże ilości azbestu występują przy wytwarzaniu wyrobów przemysłu motoryzacyjnego, elektromaszynowego, artykułów gospodarstwa domowego, jak również w energetyce, hutnictwie, przemyśle stoczniowym, chemicznym, lotniczym, w kolejnictwie.

Azbest wykorzystywany był również między innymi przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, np. kuchenek, piecyków elektrycznych i gazowych, opiekaczy, suszarek do włosów oraz siatek azbestowych. Surowca tego używano także do produkcji farb, pokostów, klejów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

Z uwagi na brak w Polsce złóż azbestu nadających się do eksploatacji, surowiec stosowany dawniej do produkcji w naszym kraju importowano głównie z ZSRR i Kanady, który wykorzystywano przede wszystkim do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków.

Obecnie na terytorium Polski produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest jest zabronione pod odpowiedzialnością karną (kara grzywny,

ograniczenia lub pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat) na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym (nieuszkodzone) oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka), jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych (korozja).

Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie jego włókien. Oddychanie powietrzem, w którym znajdują się niewidzialne dla oka włókna azbestu może doprowadzić do szeregu chorób układu oddechowego:

- 1) pylica azbestowa (azbestoza),
- 2) rak płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest),
- 3) międzybłoniaki opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości),
- 4) łagodne zmiany opłucnowe.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Mają one długość powyżej 5 mikrometrów, grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek długości do średnicy mniejszy niż 3:1. Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci następujących schorzeń: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłoniaki opłucnej i rak płuc. Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Biorąc pod uwagę obowiązki, jakie postawiono przed wykonawcą, tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przez narażeniem na działanie azbestu.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi. Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

6. INFORMACJE O ILOSCI, STANIE I GOSPODARCE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN

W Polsce od wielu lat stosowano azbest w różnych dziedzinach gospodarki do wielu wyrobów, a obecnie te wyroby są użytkowane. Wyroby zawierające azbest znalazły szerokie zastosowanie w budownictwie mieszkaniowym, użyteczności publicznej, przemysłowym, w energetyce, instalacjach przemysłu chemicznego, w przemyśle motoryzacyjnym oraz wielu innych dziedzinach gospodarki.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania wojewodzie i prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn aktualnie powstaje baza danych na temat potencjalnej ilości odpadów zawierających azbest, koniecznych do zagospodarowania do 2032r.

Planując zabezpieczenie i usunięcie wyrobów zawierających azbest należy przestrzegać poniższych zasad, wynikających z obowiązujących przepisów prawa:

1. Właściciel/ użytkownik wieczysty/ zarządca nieruchomości jest obowiązany na min. 30 dni przed rozpoczęciem prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu azbestu zgłosić ten zamiar organowi administracji architektoniczno-budowlanej, tj. do Starostwa Powiatowego w Kętrzynie;
2. Wykonanie robót należy zlecić firmie, posiadającej stosowne zezwolenie, tj. ważną decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, wydaną przez starostę powiatu, na terenie którego będą prowadzone roboty, i której pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postępowania z azbestem podczas jego usuwania; każda z takich firm ma podpisaną umowę z uprawnionym podmiotem na odbiór, transport i unieszkodliwienie wytworzonych odpadów niebezpiecznych;
3. Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu azbestu jest zobowiązany przed rozpoczęciem tych prac opracować szczegółowy plan prac usuwania wyrobów, obejmujący w szczególności identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, informację o metodach wykonywania planowanych prac, zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników i środowiska przed emisją azbestu oraz planowany monitoring powietrza;
4. Wykonawca prac przed ich rozpoczęciem jest zobowiązany także do zgłoszenia tego faktu Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Kętrzynie oraz Okręgowemu Inspektorowi Pracy w Olsztynie;

5. Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez: nawilżanie wodą usuwanych powierzchni, demontaż całych wyrobów bez ich uszkodzenia, odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza oraz codzienne zabezpieczanie zdemontowanych odpadów np. przez zafoliowanie i magazynowanie w niedostępnym dla osób postronnych miejscu;
6. Po wykonaniu prac wykonawca jest zobowiązany wydać właścicielowi/ użytkownikowi/ zarządcy pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych; oświadczenie to należy przechowywać przez okres co najmniej 5 lat.

Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest odbywa się poprzez ich składowanie na specjalnie do tego celu przygotowanych składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych, odpowiednio przygotowanych, częściach składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne. Na terenie województwa warmińsko – mazurskiego znajdują się dwa składowiska, na których można składować odpady zawierające azbest w miejscowości Półwieś w gminie Zalewo oraz w Elblągu ul. Mazurska 42. Obecnie na terenie powiatu kętrzyńskiego nie ma składowiska, na którym można składować odpady zawierające azbest. Problem dostosowania istniejących składowisk do składowania odpadów zawierających azbest ma zostać rozwiązany na mocy dyrektywy unijnej (99/31/WE w sprawie składowania odpadów), która nakłada obowiązek zmodernizowania istniejących składowisk do 1 lipca 2012 r.. Nowe składowiska odpadów azbestowych powinny spełniać wymagania wymienionej dyrektywy z chwilą ich zakładania.

Jako optymalną głębokość składowania przyjęto 8 m warstwowo układanych opakowanych odpadów, które po wypełnieniu składowiska przysypywane są 2-umetrową warstwą ziemi.

7. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn zinventaryzowano ok. 12.500,00 m² płyt azbestowych w formie pokryć dachowych (inventaryzacja z natury – wartość szacunkowa w rzeczywistości jest znacznie więcej).

Realizacja założeń „Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski” nie jest możliwa bez wydatnej pomocy finansowej Państwa w tym zakresie.

Niniejszy program zakłada, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym ze środków publicznych. Wsparcie dotyczyć ma sfinansowania części kosztów: demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest.

Program jest warunkiem ubiegania się o środki pomocowe.

Zgodnie z założeniami krajowego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” **koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest są zobowiązani pokryć właściciele obiektów, w których powstają te odpady.**

1. Ze względu na bardzo niskie dochody gminnego funduszu ochrony środowiska, które nie wystarczają nawet na pokrycie kosztów realizacji zadań gminy, obecnie nie ma możliwości dotowania prywatnych podmiotów i osób fizycznych, którzy zamierzają eliminować z użytkowania wyroby zawierające azbest.
2. **Sytuację mogą poprawić specjalne kredyty ekologiczne** na usuwanie wyrobów azbestowych, np. w ofercie Banku Ochrony Środowiska znajdują się preferencyjne kredyty na sfinansowanie inwestycji związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz termomodernizacją i unieszkodliwieniem odpadów (www.bosbank.pl, bos@bosbank.pl, infolinia: 0 800 110 242). O pożyczkę mogą ubiegać się przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego oraz klienci indywidualni.
3. Istnieje też możliwość uzyskania dofinansowania powyższych działań zarówno ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ze względu na wysoką minimalną kwotę dofinansowania lub kredytu, o które można się starać, wnioski powinny być składane wspólnie przez większe grupy właścicieli lub całą gminę.

8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Realizowanie prac w zakresie udzielania dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do kosztów usuwania odpadów zawierających azbest, z obiektów budowlanych położonych na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn	2008 - 2012
2.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest.	2008 - 2012
3.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest.	2008 - 2012
4.	Monitoring i ocena realizacji programu w ramach niniejszego <i>Programu usuwania wyrobów zawierających azbest</i>	2008 - 2012

9. WDROŻENIE PROGRAMU

Wdrożenie gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest powinno być spójne z innymi działaniami gminy w zakresie ochrony środowiska i zdrowia ludzi, a w szczególności z:

1) gminnym programem ochrony środowiska,

2) gminnym planem gospodarki odpadami,

jak również w powiązaniu z:

1) „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,

2) wojewódzkim i powiatowym programem usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Zasadami wdrażania planu powinny być:

1) zasada odpowiedzialności za wdrożenie planu – tj. wybór osoby (osób) lub jednostki odpowiedzialnej za realizację planu,

2) zasada spójności z programami i planami na poziomie kraju, województwa, powiatu,

3) zasada uaktualniania planu,

4) zasada współpracy w realizacji planu zarówno z organami szczebla publicznego i prywatnego,

5) zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu do informacji w zakresie realizacji planu społeczeństwa i bezpośrednich uczestników w realizacji planu.

10. SPOSÓB MONITORINGU I OCENY WDROŻENIA PROGRAMU

Gminny plan usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być żywym dokumentem a nie tylko martwym zapisem. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania, oraz których wykorzystywanie zostało zakończone powinny być rzetelnie wykonane co usprawni bieżącą inwentaryzację oraz ocenę stanu i etapu unieszkodliwiania owych wyrobów. Również konieczność aktualizacji planu powinna wynikać ze sporządzania przez właściciela, zarządcę lub użytkownika obowiązkowej „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” tj, sporządzenia oceny po 5 latach lub po roku, w zależności od stanu technicznego wyrobów.

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gminy, istotny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorowania, wskaźników wdrożenia, wskaźników efektywności, czy też mierników oceny realizacji gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Przyjmuje się, że wskaźniki i indeksy środowiskowe są powszechnie dzielone na trzy podstawowe grupy funkcjonalne:

- 1) wskaźnik presji (zagrożeń, stresu) środowiskowej,
- 2) wskaźnik stanu (jakości) środowiska,
- 3) wskaźnik reakcji (odpowiedzi społecznej).

Podział na w/w trzy grupy wskaźników środowiskowych wynika ze zbioru elementarnych pytań, dotyczących środowiska:

- 1) jaki jest stan środowiska?
- 2) co determinuje aktualny stan środowiska?
- 3) jakie działania są podejmowane, aby ten stan naprawić?

Zbudowanie systemu wskaźników presji, stanu i reakcji dla gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest, z tym samym decyzja o przyjęciu liczby i rodzajów wskaźników jest uporządkowaniem oceny wdrażania planu.

Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania planu powinna być przedmiotem aktualizacji (modyfikacji), co do ich liczby i rodzajów, w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji planu.

Wskaźniki monitorowania i oceny skuteczności wdrażania programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

Lp.	Wskaźniki	Jednostka (ilość/opis)	Wielkość obecna	Wielkość docelowa
I Wskaźniki świadomości społecznej				
1.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.		0	1 publikacja/rok
2.	Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z „problematyką azbestową”.		0	5
3.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłoszonych przez mieszkańców.		0	wg potrzeb
4.	Szkolenia kadry administracyjnej jednostek samorządowych w zakresie „problematyki azbestowej”		0	wg potrzeb
5.	Inicjatywy społeczności lokalnych w zakresie „problematyki azbestowej”.		0	wg potrzeb
6.	Interwencje podejmowania przez jednostki kontrolne (Nadzór Budowlany, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Sanitarna, jednostki gminy).		0	wg potrzeb
II Wskaźniki presji środowiskowej				
III Wskaźniki stanu środowiska związane z gospodarką odpadami				
Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wielkość obecna	Wielkość docelowa
1.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest.	szt.		
2.	Stopień pilności w użytkowaniu wyrobów zawierających azbest: I II III	%		
3.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych zabezpieczeniem wyrobów.	szt.		
4.	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych usuwaniem wyrobów.	szt.		

5.	Wskaźnik zabezpieczanych i usuwanych wyrobów.	m ² , Mg, kg		
6.	Ilość odpadów azbestowych.	Mg		
7.	Ilość odpadów składowana na składowiskach na terenie gminy.	Mg		
8.	Ilość odpadów składowana poza terenem gminy	Mg		

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest powinien być weryfikowany w całości corocznie, również corocznie powinno być wykonywane sprawozdanie z jego realizacji wraz z aktualizacją. Istotnym i niezwykle ważnym elementem w monitorowaniu i ocenie wdrażania programu jest założenie i prowadzenie baz danych dotyczących ilości, rodzajów, miejsca i stanu występowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

11. PODSUMOWANIE

Od 14 maja 2002r. obowiązuje w Polsce 30 letni „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Dokument powstał w wyniku przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki z dnia 19 czerwca 1997r. oraz ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

Potrzeba opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2008 - 2012” została podyktowana koniecznością wsparcia działań polegających na likwidacji, znajdujących się na terenie miasta wyrobów zawierających azbest. Rozszerzenie tegoż zagadnienia, szczególnie w zakresie skali i szkodliwości zjawiska oraz sposobów i możliwości likwidacji odpadów zawierających azbest, wynika również z tego, iż w opracowanym w 2005r. „Programie ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Kętrzyn” oraz „Planie gospodarki odpadami dla Gminy Miejskiej Kętrzyn” temat został potraktowany zbyt ogólnie, bowiem brak było wtedy rozporządzeń wykonawczych do obowiązujących ustaw.

Należy mieć na uwadze fakt, że, pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu, będzie on elementem struktury wielu obiektów jeszcze przez wieloletnia. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne, będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza. Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zasadniczym celem uchwalenia „Programu...” jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia mieszkańców miasta oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie. W planie opisano zagrożenia ze strony azbestu, odpowiadające przepisom prawa szczegółowe instrukcje postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, cele planu oraz ogólne zasady wsparcia, jakie miasto zamierza udzielać uprawnionym podmiotom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest obiektów budowlanych, tym bardziej, że wykorzystywanie azbestu i wyrobów go zawierających ma być zakończone do 31 grudnia 2032r. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem.

Upowszechnienie planu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu, a także w istotny sposób zwiększy ilość unieszkodliwianych zgodnie z prawem odpadów azbestowych.

Wykaz podstawowych aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

USTAWY:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (j.t. Dz.U. z 2006r. Nr 156 poz. 1118),
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (j.t. Dz.U. z 2004r. Nr 3 poz. 20, z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. Nr 11 poz. 84, z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (j.t. Dz.U. z 2007r. Nr 39 poz. 251),
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (j.t. Dz.U. z 2006r. Nr 129 poz. 902 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100 poz. 1085 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 28 października 2002r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 199 poz. 1671 z późn. zm.).

ROZPORZĄDZENIA:

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206),
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 152, poz. 1737),
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439),
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595),
5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833),
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003r. Nr 1, poz. 12),
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858),
8. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986),
9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.),

10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126),
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876),
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649),
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573),
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61 poz. 549),
15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553),
16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

ZARZĄDZENIA:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

ZAŁĄCZNIKI

Nr 1

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA.

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel/zarządca/użytkownik * .....
- a) osoba prawna - nazwa, adres .....
- b) osoba fizyczna - imię, nazwisko, adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾ .....
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu .....
- a) okresowa wymiana z tytułu zużycia⁵⁾ .....
- b) całkowite usunięcie .....
8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾ .....

.....
(podpis)

Data .....

Wyjaśnienia:

- *) Niepotrzebne skreślić.
- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” –zał. 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998r. (Dz. U. Nr 138, poz. 895).
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny.
- 6) Np. informacje o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu.

Nr 2

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH
WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE.**

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel/zarządca * .....
- a) osoba prawna - nazwa, adres .....
- b) osoba fizyczna - imię, nazwisko, adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Rok zaprzestania wykorzystania wyrobów .....
7. Planowane usunięcie wyrobów .....
- a) sposób .....
- b) przez kogo .....
- c) termin .....
8. Inne istotne informacje⁴⁾ .....

.....
(podpis)

Data .....

Wyjaśnienia:

- *) Niepotrzebne skreślić.
- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrabione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Np. informacje o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Nr 3

OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Miejsce, obiekt, urządzenie budowlane, instalacja przemysłowa.....

.....

Adres miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej.....

.....

Pomieszczenie.....

Rodzaj, nazwa wyrobu¹⁾ .....

Ilość wyrobów (m², tony)²⁾ .....

Grupa, Nr	Wyrób – rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
-----------	----------------	-------	--------------------

I. Sposób zastosowania azbestu

1. Powierzchnia pokryta masa natryskową z azbestem (torkret).....30

2. Tynk zawierający azbest.....30

3. Lekkie pyły izolacyjne z azbestem (ciężar obj.<1000kg/m³).....25

4. Pozostałe wyroby z azbestem.....10

II. Rodzaj azbestu

5. Azbest chryzotylowy.....5

6. Inny azbest (np. krokidolit).....15

III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem

7. Rozluźniona (naruszona) struktura włókien.....30

8. Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej.....10

9. Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna.....0

IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem

10. Duże uszkodzenia³⁾ 30

11. Małe uszkodzenia⁴⁾ 10

12. Brak uszkodzeń.....0

V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem

13. Wyrób jest przedmiotem jakiś prac.....15

14. Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wys. 2m).....10

15. Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne.....	10
16. Wyrób narażony na wstrząsy i drgania.....	10
17. Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu).....	10
18. Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza.....	10
19. Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne.....	0

VI. Wykorzystanie pomieszczenia

20. Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców.....	35
21. Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób.....	30
22. Czasowo wykorzystywane pomieszczenie.....	20
23. Rzadko wykorzystywane pomieszczenie.....	10

VII. Usytuowanie wyrobu

24. Bezpośrednio w pomieszczeniu.....	30
25. Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem.....	25
26. W systemie wywiewania pomieszczenia (kanały wentylacyjne).....	25
27. Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym.....	10

A. Suma punktów oceny .....

B. Stopień pilności I 65 i więcej punktów
(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie)

C. Stopień pilności II od 35 do 60 punktów
(ponowna ocena wymagana w czasie 1 roku)

D. Stopień pilności III do 35 punktów
(ponowna ocena w terminie 5 lat)

UWAGA: Podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie. Jeśli wystąpi więcej niż jedna , podkreślić najwyższą punktację. Podsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
oceniający – nazwisko i imię

.....
.....
właściciel, zarządca obiektu
adres

data:.....

- 1) według grup wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym
- 2) zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym
- 3) duże uszkodzenia – widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni większej niż 3% powierzchni wyrobu
- 4) małe uszkodzenia – brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejsze niż 3% powierzchni wyrobu

Nr 4

**WYKAZ PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO PROWADZENIA PRAC ZWIĄZANYCH Z
AZBESTEM NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KĘTRZYN**

Lp.	Nr decyzji (WR)	Data wydania	Data ważności	Wnioskodawca	Rodzaje odpadów	Kod	Ilość odpadów wytwarzanych w ciągu roku	Teren działalności
1	7644-19/2	2002.05.08	31-05-2012	Zakład Remontowo-Budowlany „ALFIX” Jerzy Kosteczki, 16-006 Barszczewo 10 k. Białegostoku	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest	170601	50 Mg/a	Powiat kętrzyński
2	7644-33/02	25.06.2002	30.06.2012	Zakład Ogólnobudowlany Wiesław Wójcik ul. Ogrodowa 3/2, 11-400 Kętrzyn	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	30 Mg/a 30 Mg/a	Powiat kętrzyński
3	7644-47/02	23.09.2002	30.09.2012	Ryszard Rogiński Ul. Wilcza 12/6 11-400 Kętrzyn	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	200 Mg/a 200 Mg/a	Powiat kętrzyński
4	7644-48/02	23.09.2002	30.09.2012	„Ekochem-Ekoservice” Sp. z o.o. ul. Kościuszki 99 90- 441 Łódź	1.Materiały izolacyjne zawierające wolny azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	800 Mg/a 200 Mg/a	Powiat kętrzyński
5	7644-51/02	23.10.2002	31.10.2012	Zdzisław Baluta Zakład Ogólnobudowlany i Nadzór Techniczny ul. Kołłątaja 5, 11-400 Kętrzyn	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	10 Mg/a 10 Mg/a	Powiat kętrzyński
6	7644-55/02	23.10.2002	31.10.2012	Jan Krasodomski Zakład Ogólnobudowlano – Usługowy ul. Piastowska 7/24 11 – 400 Kętrzyn	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	10 Mg/a 10 Mg/a	Powiat kętrzyński
7	7644-56/02	23.10.2002	31.10.2012	Daniel Krasodomski Zakład Budowlano – Transportowy ul. Piastowska 7/24 11 – 400 Kętrzyn	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały	170601 170605	10 Mg/a 10 Mg/a	Powiat kętrzyński

					konstrukcyjne zawierające azbest			
8	7644-57/02	05.11.2002	31.10.2012	Edward Miller Przedsiębiorstwo Usługowo-Budowlane ul. Niepodległości 1, 11-400 Kętrzyn	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	1500 kg/a 25000 kg/a	Powiat kętrzyński
9	7644-71/02	2003.01.28	31.12.2012	Zakład Ogólnobudowlany Marek Mięsiak Ul. Górna 2/5, Kętrzyn	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	4 Mg/a 25 Mg/a	Powiat kętrzyński
10	7644-22/03	2003.04.30	31.03.2013	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT” ul. Żurawia 24/7, Warszawa	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	600 Mg/a 600 Mg/a	Powiat kętrzyński
11	7644-50/03	11.09.2003	31.08.2013	Algader Hoffman Sp. z o.o. ul. Wólczańska 133/11B 01-919 Warszawa	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	250 Mg/a 150 Mg/a	Powiat kętrzyński
12	7644-69/03	28.01.2004	28.02.2014	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO” Sp. z o.o. ul. Zamoyskiego 51, 22-400 Zamość	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	100 Mg/a 100 Mg/a	Powiat kętrzyński
13	7644-19/04	20.04.2004	31.03.2014	Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne „WAKRO” ul. Słowackiego 16 w Kwidzynie	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	100 Mg/a 100 Mg/a	Powiat kętrzyński
14	7644-20/04	20.04.2004	31.03.2014	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o. ul. Granicza 6 w Regulach 05-816 Michałowice	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	300 Mg/a 100 Mg/a	Powiat kętrzyński
15	7644-23/04	07.06.2004	31.05.2014	Firma Usługowo-Handlowa „WOD-PRZEM” Ul. Sokola 34 w Toruniu	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne	170601 170605	10 Mg/a 100 Mg/a	Powiat kętrzyński

					zawierające azbest			
16	7644-57/04	29.09.2004	30.09.2014	Zakład Dekarsko-Blacharski Roboty Ogólnobudowlane Bogdan Muczajka Ul. Żeromskiego 1/3, Kętrzyn	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	5 Mg/a 5 Mg/a	Powiat kętrzyński
17	7644-3/05	16.02.2005	31.01.2015	Agencja „SFINKS” Mirosław Jakubowski, Ul. Głowackiego 22/32. Olsztyn	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest	170601	80,0 Mg/a	Powiat kętrzyński
18	7644-19/05	13.07.2005	30.04.2015	„COMTRANS” Sp. z o.o. ul. M. Zientary-Malewskiej 65 10-310 Olsztyn	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	6000 Mg/a 15000 Mg/a	Powiat kętrzyński
19	7644-22/05	02.05.2005	30.04.2015	Zakład Remontowo-Budowlany „AMBROŻY” Sp. Jawna ul. Meissnera 1/3 lok. 222 03-982 Warszawa	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	300,0 Mg/a 300,0 Mg/a	Powiat kętrzyński
20	7644-25/05	31.05.2005	30.04.2015	„MAXMED” Marcin Murzyn Zakład Usługowo-Handlowy Ul. Źródłana 4, 84-230 Rumia	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	150 Mg/a 400 Mg/a	Powiat kętrzyński
21	7644-32/05	28.07.2005	30.06.2015	RAMID Mirosław Dec ul. A. Kowalskiego 1/54 03-288 Warszawa	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	300,0 Mg/a 400,0 Mg/a	Powiat kętrzyński
22	7644-33/05	28.07.2005	31.12.2014	ALBEDO Sieger Sp. J. 87-510 Kotowy, gm. Skrwilno Woj. Kujawsko-Pomorskie	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	700,0 Mg/a 700,0 mg/a	Powiat kętrzyński
23	7644-34/05	30.08.2005	31.07.2015	Transport-Metalurgia Sp. z o.o. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest 2. Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	2000 Mg/a 5000 Mg/a	Powiat kętrzyński
24	7644-39/05	20.09.2005	31.08.2015	GAJAWI P.P.H.U Gabriel Rogut Ul. Odyńca 24 w	1. Materiały izolacyjne zawierające	170601 170605	500 Mg/a 1500 mg/a	Powiat kętrzyński

				Łodzi	azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest			
25	7644-49/05	10.11.2005	31.10.2015	Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o . Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie ul. Lubelska 42 Rozdzielnia Gazu w Kętrzynie Pl. Słowiański 1	1. Materiały izolacyjne zawierające azbest (uszczelki z połączeń gazociągów, gazociągów urządzeń gazowych)	170601	0,01 Mg/a	Powiat kętrzyński
26	7644-58/05	28.12.2005	01.01.2006	Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o.o. Ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	1800 Mg/a 600 Mg/a	Powiat kętrzyński
27	7644-2/06	08.02.2006	01.01.2016	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JUKO” Jerzy Szczukocki Ul. 1-ego Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170601 170605	240,0 Mg/a 240,0 Mg/a	Powiat kętrzyński
28	7644-8/06	24.03.2006	25.02.2016	T.K.J. Matuszewski Spółka Jawna Ul. Por. Krzycha 5 38-300 Grudziądz	1.Materiały izolacyjne zawierające azbest 2.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi	170601 170605	200,0 Mg/a 200,0 mg/a	Powiat kętrzyński
29	7644-11/06	24.03.2006	25.02.2016	Zakład Usług, Produkcji i Handlu Ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazowiecki	1.Materiały konstrukcyjne zawierające azbest 2.Materiały izolacyjne zawierające azbest	170605 170601	160,0 Mg/a 60,0 Mg/a	Powiat kętrzyński

Nr 5

Obowiązki gminy:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki suwania azbestu i wyrobów zawierającymi azbest),
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest).

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o :
  - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
  - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
  - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
  - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
  - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.